

NHOs svar til Faktisk.nos konklusjon, 22.8.2018:

Vi er uenig i konklusjonen til Faktisk.no. Uansett hvordan man leser tallene fra World Value Survey, er konklusjonen at en lavere andel unge enn eldre i mange land mener demokrati er essensielt. Det er bekymringen vi har løftet, både i Næringslivets perspektivmelding og i intervjuet med VG.

Faktasjekken er basert på tittelen på VGs artikkel om Næringslivets Perspektivmelding, utarbeidet av NHO. Men verken VG-artikkelen eller NHO-rapporten hviler på én enkeltgrafikk eller enkeltpåstand, men derimot en rekke bekymringsfulle trekk rundt oss: Proteksjonisme, handelskrig, lavere tillit til myndigheter og media og antidemokratiske tendenser. Vi er opptatt av summen av disse, hva de betyr for bedriftene og samfunnet og ønsker en debatt om hvordan utviklingen kan snus.

Men la oss likevel dykke ned i påstanden faktisk.no konkluderer med at er helt feil. Tallene VG gjengir er opprinnelig publisert av to amerikanske forskere, Roberto Stefan Foa og Yascha Mounk, i to artikler i anerkjente Journal of Democracy. Basert på data i World Value Survey finner Foa og Mounk at en lavere andel unge enn eldre mener det er viktig å bo i et demokrati. Samme hovedfunn presenteres også i Mounks siste bok fra 2018, «The People vs Democracy».

NHO er kjent med at disse funnene har vært kritisert, men Foa og Mounk har svart på dette (https://www.journalofdemocracy.org/sites/default/files/media/Journal%20of%20Democracy%20Web%20Exchange%20-%20Foa%20and%20Mounk%20reply--2_0.pdf). NHO kan ikke se at det har fremkommet akademisk kritikk som har konkludert med at tallene NHO har benyttet er faktisk feil, snarere tvert imot. I kritikken Faktisk.no viser til, gjengir Pippa Norris, professor i statsvitenskap ved Harvard, poenget om lavere oppslutning om demokratiet blant unge: "...two thirds of the countries under comparison showing significant cohort-related trends, although several important exceptions remain in Western Europe, such as Germany, Italy and Spain." Hennes beregninger viser at i 18 land, blant andre Australia, Canada, Finland, Frankrike, Polen, Sverige, Storbritannia og USA er det "a significant decline by birth cohort" i spørsmålet om viktigheten av demokrati.

Det er også andre undersøkelser som handler om unges holdninger til demokrati. I en undersøkelse gjennomført av YouGov i syv europeiske land i 2017 – Frankrike, Tyskland, Hellas, Italia, Polen, Spania og Storbritannia – er 6000 personer mellom 16-26 år spurt om sine holdninger til demokrati.

Undersøkelsen viser at totalt 52 prosent svarte at demokrati var best; 26 prosent svarte at demokrati var like godt/dårlig som andre styresett; 9 prosent at andre styresett er bedre enn demokrati og 13 prosent svarte vet ikke/ingen respons. Les mer her: https://www.tui-stiftung.de/wp-content/uploads/2017/05/All-results-TUI-Stiftung_European-Youth.pdf
<https://www.newsweek.com/democracy-eu-europeans-young-people-poll-stats-numbers-support-france-italy-uk-594505>

Hilde Nagell i Agenda skriver om en svensk undersøkelse av aldersgruppen 15-26 år (Dagbladet 22. august 2018). Nagell skriver at undersøkelsen viser

- at over halvparten (54 prosent) svarer at de synes det er et ganske bra eller et veldig bra forslag at eksperter, og ikke riksdagen og regjeringen, bestemmer hva som er det beste for landet
- at en fjerdedel mener det er en god ide at "en leder styrer uten å bekymre seg om riksdagen eller politisk valg"

<https://www.etc.se/inrikes/svagt-stod-bland-unga-den-hundraariga-demokratin>

Hvorfor er NHO i det hele tatt opptatt av dette temaet? I korte trekk fordi vi mener vårt tillits- og samarbeidsbaserte samfunn er en konkurransefordel. Høy grad av tillit mellom folk og til demokratiske institusjoner er "olje i maskineriet". Det letter omstillinger og forhandlinger på den enkelte bedrift, og i samfunnet som helhet. Det sikrer oppslutning om nødvendige reformer, fordi folk kan være trygge på at kostnader og gevinster fordeles noen lunde jevnt, og det bidrar til å sikre forutsigbare rammevilkår for bedriftene. Det siste understøtter investeringer og jobbskaping.

I faktasjekken kritiseres også bruken av ordet "essensielt". Dette er til opplysning samme ord Foa og Mounk har brukt i sine artikler – på engelsk "essential". Spørsmålet i World Value Survey som diskuteres har ikke ordet "essential" som valgmulighet. Spørsmålet er som følger: "How important is it for you to live in a country that is governed democratically? On this scale where 1 means it is "not at all important" and 10 means "absolutely important" what position would you choose?" Foa og Mounk har således valgt å likestille ordet "essential" med de som har svart 10 ("absolutely important") på en skala fra 1 til 10.

Forskernes og vår vektlegging av prosentandelen som har svart 10 på en skala fra 1 til 10 kritiseres. Vi mener at dette er relevant, spesielt forskjellene mellom aldersgruppene. Eldre aldersgrupper mener altså i større grad enn yngre at det å bo i et demokrati er så viktig at de svarer det øverste trinnet på skalaen. Det er interessant i seg selv, i våre øyne.

Men det er ikke hovedpoenget. Tendensen er nemlig klar og tydelig. Uansett hvordan du vrir og vender på tallmaterialet og eventuelt slår sammen flere av de høyeste skårene på skalaen: I mange land mener de yngre aldersgruppene det er mindre viktig å bo i et demokrati enn de eldre. Vi skulle ønske vi kunne snakket om og debattert akkurat det enda mer. Vi mener at det er mye viktigere enn å snakke om skalabruk og hvor høy/lav prosentandel som egentlig skal til for at man kan bruke ordet viktig – eller essensiell.